

ŽURNALISTŲ ETIKOS INSPEKTORIAUS TARNYBA

Biudžetinė įstaiga, Gedimino pr. 60, LT-01110 Vilnius, mob. +370 606 00 504, el. p. zeit@zeit.lt,
elektroninio pristatymo dėžutės adresas 288692340
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 288692340

Eduardui Vaitkui

Skundo Nr. SK-452, 2025

DĖL ŽURNALISTŲ ETIKOS INSPEKTORIAUS PRIIMTO SPRENDIMO

Siunčiame Jums žurnalistų etikos inspektoriaus priimtą sprendimą „dėl socialinio tinklo Facebook paskyroje „Eduardas Vaitkus“ paskelbtos informacijos“ (Priedama).

Žurnalistų etikos inspektorius

Dainius Radzevičius

ŽURNALISTŲ ETIKOS INSPEKTORIUS

SPRENDIMAS

DĖL SOCIALINIO TINKLO *FACEBOOK* PASKYROJE „EDUARDAS VAITKUS“ PASKELBTOS INFORMACIJOS

Skundo Nr. SK-452, 2025

Žurnalistų etikos inspektoriaus tarnyboje gautas skundas (registracijos Žurnalistų etikos inspektoriaus tarnyboje Nr. SK-452, 2025) dėl socialinio tinklo *Facebook* paskyroje „Eduardas Vaitkus“, <https://www.facebook.com/profile.php?id=100094293399331>) paskelbtos informacijos.

Pareiškėjas skundžia 4 socialinio tinklo paskyroje „Eduardas Vaitkus“ paskelbtus įrašus:

1. 2025 m. spalio 26 d. „Siekiant sumažinti aukų skaičių, prašau imtis visapusiškų priemonių, užtikrinančių Ukrainos karių – tų, kurie to nori – pasidavimą. Rusijos armija istoriškai su nugalėtais priešais elgėsi gailestingai.” ir „Yra Apsupta 31 Ukrainos batalionas, apie 10 tūkstančių kareivių“ (įrašas Nr. 1). (<https://www.facebook.com/photo/?fbid=685750407911400&set=a.138966485923131>)

2. 2025 m. spalio 26 d. „Putinas lankosi specialiosios operacijos Ukrainoje vadovavimo centre, o štabo viršininkas Gerasimovas pateikia informaciją apie situaciją lauke: Daugiau nei 10 000 „Kijevo pajėgų“ apgultis, 5 000 kareivių apsupta Kupianske, 5 500 kareivių apsupta Krasnoarmejske.“ (įrašas Nr. 2). (<https://www.facebook.com/photo/?fbid=685498321269942&set=a.138966485923131>)

3. 2025 m. spalio 26 d. „Rusija baigė Pokrovsko ir Kupiansko apsuptį. Taip Rusija užblokavo 31 Ukrainos batalioną. Tai karo baigtį lemiantis momentas, paaiškinantis paliaubų isteriją! Paskutinį kartą, kai tai nutiko, Merkel paskambino ir prašė Putiną sudaryti Minsko susitarimą.“ (įrašas Nr. 3). (<https://www.facebook.com/photo/?fbid=685380357948405&set=a.138966485923131>)

4. 2025 m. spalio 26 d. „Lietuva yra nepriklausoma valstybė, bet neturi teisės pati nuspręsti dėl laiko sukiojimo. Todėl ir sakiau – gana!. Būtina susigrąžinti Lietuvos nepriklausomybę, kad Lietuvos žmonės būtų savo šalies šeimininkai ir patys nuspręstų savo likimą.“ (įrašas Nr. 4) (<https://www.facebook.com/photo/?fbid=685322424620865&set=a.180918651727914>)

Pareiškėjo teigimu, skundžiamuose įrašuose yra pateikiami galimai melagingi skaičiai apie karą Ukrainoje, skleidžiama pro rusiška propaganda.

Pareiškėjas prašo užkirsti kelią žalingai veiklai ir taikyti poveikio priemones bei teisės aktuose numatytą atsakomybę.

Siekdamas išsamaus ir objektyvaus pranešimo tyrimo žurnalistų etikos inspektorius paaiškinimų kreipėsi į socialinio tinklo *Facebook* paskyros „Eduardas Vaitkus“ valdytoją (viešosios informacijos rengėją (skleidėją) Eduardą Vaitkų, prašydamas paaiškinti informacijos paskleidimo

aplinkybes, pagrįsti paskleistos informacijos atitikimą tikrovei, pateikti kitą tyrimui aktualią ir reikšmingą informaciją. Paaiškinimai gauti ir įvertinti kartu su kita medžiaga.

Reglamentacinė (teisinė) tyrimo apibrėžtis

Remiantis Visuomenės informavimo įstatymo 49 straipsnio 1 dalimi, žurnalistų etikos inspektorius (toliau – Inspektorius) yra pareigūnas, kuriam pavesta prižiūrėti, kaip įstatymo nuostatų laikosi viešosios informacijos rengėjai (skleidėjai). Taigi gavęs Pranešėjo skundą, žurnalistų etikos inspektorius savo iniciatyva pradėjo tyrimą dėl paskleistos informacijos, kadangi, vadovaujantis Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo (LVAT) praktika (2015-01-22 LVAT sprendimas A-73-502/2015), žurnalistų etikos inspektorius nagrinėja tik tų asmenų (ar jų atstovų) skundus, kurių teisės visuomenės informavimo priemonėse yra pažeistos (išskyrus skundus dėl Nepilnamečių apsaugos nuo neigiamo viešosios informacijos poveikio įstatymo nuostatų pažeidimo); o turint informacijos apie pažeidimus įstatymų nustatyta tvarka pradeda tyrimą savo iniciatyva (VII 50 straipsnio 1 dalies 5 punktas, 2 dalies 1 punktas).

Įvertinęs paskleistą informaciją, skundo argumentus, Inspektorius

nustatė:

Pareiškėjo teigimu, socialinio tinklo *Facebook* paskyroje „Eduardas Vaitkus“ paskelbtuose įrašuose yra pateikiami galimai melagingi skaičiai apie karą Ukrainoje, skleidžiama pro rusišką propaganda. Remiantis Visuomenės informavimo įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 1 punktu yra draudžiama visuomenės informavimo priemonėse skleisti dezinformacija, karo propaganda, kurstyti karą, raginti prievarta pažeisti Lietuvos Respublikos suverenitetą – pakeisti jos konstitucinę santvarką, kėsintis į jos nepriklausomybę arba pažeisti teritorijos vientisumą. Nagrinėjamu atveju, pareiškėjas skunde teigia, jog įrašuose yra skleidžiama pro rusišką propaganda ir dezinformacija. Tačiau yra reikalinga įvertinti, ar socialinis tinklas *Facebook* gali būti prilyginti visuomenės informavimo priemonei. Atsižvelgiant į Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktiką galima teigti, kad VII reikia aiškinti plačiai, neapimant tik tradicinių visuomenės informavimo priemonių, o įtraukiant ir aiškinti plačiai, apimant ir šiuolaikines, nors tiesiogiai ir nereglamentuotas elektroninių visuomenės informavimo priemonių formas, dėmesį kreipiant ne į formaliuosius tokių informavimo priemonių organizavimo požymius, o į jų realiai vykdomas funkcijas (LVAT 2009-04-20 sprendimas administracinėje byloje Nr. A-444-70/2009). Socialinio tinklo *Facebook* paskyra tiek turinio, tiek formos aspektu nėra tradicinė visuomenės informavimo priemonė, tačiau įvertinus informacinių technologijų plėtrą, konstatuotina, kad pagal informacijos viešumą, sklaidą, prieinamumą, veiklos metodus ir galimybę kontroliuoti informaciją, ji atitinka informacinės visuomenės informavimo priemonės kriterijus. Tokio pozicijos laikosi ir Visuomenės informavimo etikos komisija (ankščiau buvęs pavadinimas - Lietuvos žurnalistų ir leidėjų etikos komisija), teigdama, jog atviri socialinio tinklo *Facebook* profiliai, kuriuos galima prenumeruoti yra priskiriami visuomenės informavimo priemonėms.¹ Todėl socialinių tinklų paskyrų valdytojų atžvilgiu, kurie yra viešosios informacijos rengėjai ir skleidėjai, tam tikra apimtimi yra taikomos Visuomenės informavimo įstatymo nuostatos, numatančios viešosios informacijos rengėjų (skleidėjų) teises ir atsakomybę. Išsiaiškinus, kad socialinio tinklo *Facebook* paskyra yra prilyginama visuomenės informavimo priemonei, pareiškėjo skundžiamus įrašus (kaip viešai prieinamus) galima vertinti pagal VII 19 straipsnio 1 dalies 1 punkto kriterijus.

¹ Rūta Balčiūnienė, „Facebook – visuomenės informavimo priemonė“, Verslo žinios, <https://www.vz.lt/archive/article/2013/2/19/facebook-visuomenes-informavimo-priemone>

Kadangi įrašuose yra kalbama apie karo Ukrainoje padėtį, yra būtina nustatyti kontekstą. 2022 m. vasario 24 d. Rusijos Federacijos prezidentui Vladimirui Putinui paskelbus „specialiąją karinę operaciją“ Rusijos kariuomenės pajėgos įsiveržė į Ukrainą. Tačiau dėl stipraus ukrainiečių pasipriešinimo ir tarptautinės paramos, Rusijos planai greitai užimti Ukrainą žlugo.² Nuo to laiko Ukrainos rytinėje pusėje ir kituose regionuose vyksta intensyvūs mūšiai. Ypač sudėtinga situacija yra E. Vaitkaus minimuose Pokrovsko ir Kupjansko apylinkėse. Dėl karo veiksmų sukeltos nežinomybės yra sunku nustatyti, kokia situacija yra iš tikrųjų, tačiau remiantis objektyviais įrodymais bei naujienų agentūrų ir karybos ekspertų teikiama informacija, galima išskirti esminius elementus apie kiekvieną iš Pareiškėjo skundžiamų įrašų.

1. Įrašė Nr.1 kalbama apie apsuptus Ukrainos karius, jų pasidavimą ir teigiama, kad Rusijos kariuomenė istoriškai elgiasi su nugalėtais priešais gailestingai. Kaip jau minėta pirmiau įrašo turinio vertinimui reikalingas kontekstas. Apsupimas, karo kontekste, yra situacija, kuomet kariuomenės pajėgos praranda galimybę manevruoti, komunikuoti su kitais kariuomenės daliniais ir gauti pastiprinimą, nes priešiškos pajėgos yra atkirtusios jos sausumos susisiekimą. Kitaip tariant, kuomet priešiškos valstybės kariuomenės daliniai yra visiškai apsupę kitos kariuomenės dalinį, ir šis negali pasitraukti.³ E. Vaitkus teiginiai, kad Rusija yra tokiu būdu apsupusi Ukrainos karius yra neteisingi. Tokie teiginiai yra paremti oficialiais Rusijos kariuomenės teiginiais, kuriais abejoja net ir Rusijos veiksmus Ukrainoje palaikantys karo ekspertai, teigiantys, kad Rusijos kariuomenės vadovybė perdėtai optimistiška.⁴ Įrašo paskelbimo metu, Ukraina išlaikė pozicijas šiuose regionuose, o kariuomenė nebuvo apsupta, nes turėjo atsitraukimo kelius. Tai galima patvirtinti atvirų šaltinių bei geolokaciniais duomenimis, nustatančiais, kad, 2025 m. spalio 26 d. (įrašo paskelbimo data), vyko intensyvūs mūšiai dėl Pokrovsko ir Kupjansko, Rusijos kariuomenės pajėgos bandė infiltruotis į šiuos miestus, įsitvirtinti miestų centruose, ir išstumti Ukrainos karius, o Ukraina vykdė kontrapuolimus.⁵ Sprendimo rengimo metu (2026 m. sausio 26 d.) Rusijos pajėgos vis dar nebuvo apsupusios ar įsitvirtinusios Pokrovske ir Kupjanske, ir nepaisant smulkių Rusijos kariuomenės puolimų, fronto linija išlieka stabili.⁶ Todėl teigti, kad Ukrainos kariai yra apsupti ir turi pasiduoti yra nepagrįsti, o skleidžiami pagal oficialią Rusijos valdžios atstovų poziciją, kuri yra propagandinė. Toliau E. Vaitkus teigia, jog Rusija yra istoriškai gailestinga su priešais. Toks teiginys yra klaidinantis ir neteisingas. Rusijos kariuomenė Ukrainoje padarė karo nusikaltimų tiek prieš civilius, tiek prieš pasidavusius karius. Jungtinių Tautų Organizacija pranešė apie šimtus rusų karių tyčia nužudytų ar mirtinai nukankintų civilių gyventojų (ypač plačiai nuskambėjusios Būčios žudynės)⁷, o rusų kariuomenė ir dabar vykdo tiesioginius smūgius prieš Ukrainos civilius gyventojus bei energetinę infrastruktūrą, kas yra traktuojama karo nusikaltimais pagal tarptautinę humanitarinę teisę. Kaip pavyzdys, Rusijos smūgis dviem daugiabučiams Ternopilio mieste 2025 metų lapkričio mėnesį pradžioje daugiau kaip 26 civilius gyventojus, įskaitant 3 vaikus.⁸ Be to,

² „Ukraine in maps: Tracking the war with Russia“, BBC, <https://www.bbc.com/news/articles/c010k4389g2o>

³ „Encirclement Operations“, US army, https://www.nuui.com/Sections/Military/Field_Manuals/FM3-90/appd.htm

⁴ „gerasimov-says-russia-encircled-pokrovsk-and-kupiansk-experts-and-pro-war-bloggers-doubt-it“, The Moscow times, <https://www.themoscowtimes.com/2025/10/28/gerasimov-says-russia-encircled-pokrovsk-and-kupiansk-experts-and-pro-war-bloggers-doubt-it-a90955>

⁵ „Russian Offensive Campaign Assessment October 31, 2025“, ISW, <https://understandingwar.org/research/russia-ukraine/russian-offensive-campaign-assessment-october-31-2025/>

⁶ „Russian Offensive Campaign Assessment, January 26, 2026“, ISW, <https://understandingwar.org/research/russia-ukraine/russian-offensive-campaign-assessment-january-26-2026/>

⁷ „UN report details summary executions of civilians by Russian troops in northern Ukraine“, UN, <https://www.ohchr.org/en/press-releases/2022/12/un-report-details-summary-executions-civilians-russian-troops-northern>

⁸ „Children among 26 killed in one of Russia's deadliest strikes on western Ukraine“, BBC, <https://www.bbc.com/news/articles/cy0yere4k0zo>

Rusijos kariuomenė Ukrainoje yra žinoma dėl savo elgesio su į nelaisvę paimtais ukrainiečių kariais. Iki 2025 metų pabaigos, Rusijos kariai yra tyčia nužudę daugiau kaip 322 pasidavusius ukrainiečių karius (tokie veiksmai pagal tarptautinę humanitarinę teisę taip pat laikomi karo nusikaltimas)⁹, daugiau kaip 200 karių buvo mirtinai nukankinti arba mirė nuo prastų sąlygų pasidavę.¹⁰ Visa tai parodo, kad Rusija sistemingai vykdo karo nusikaltimus tiek prieš civilius, tiek prieš karo belaisvius. Todėl teiginys, kad Rusija yra istoriškai gailestinga neteisingas, atspindintis oficialią, propagandinę Rusijos Federacijos valdžios poziciją.

2. Įrašė Nr. 3 teiginiai apie Ukrainos karių apsupimą bei Rusijos prezidento V. Putino apsilankymą Rusijos kariuomenės štabe yra neteisingi. Nėra patikimų duomenų apie V. Putino apsilankymus karo zonose. Jau ankščiau jo vizitai yra kėlę įtarimų nepriklausomiems stebėtojams. Kritikai kaltina V. Putino aplinką surežisavus įvairius jo susitikimus su kariais ar generolais.¹¹ Skleidžiama informacija apie karių apsupimą yra nepatikimą, atspindintį propagandinį Rusijos naratyvą, o informacijos apie V. Putino apsilankymą kariuomenės štabe patvirtinti negalima. Todėl darytina išvada, kad paskyros valdytojo tikslas yra atkartoti ir multiplikuoti Rusijos Federacijos kuriamus naratyvus bei klaidinti informacijos vartotoją. Tokie veiksmai nesuderinami nei su sąžiningos viešosios informacijos rengėjo (skleidėjo), nei su galiojančiais teisės aktais, reglamentuojančiais visuomenės informavimo sritį.

3. Įrašė Nr. 3 E. Vaitkus mini tą pačią žinią apie Ukrainos karių apsuptį ir artėjančią kapituliaciją. Minima, jog tai kelia Ukrainos sąjungininkų isteriją. Įrašė taip pat nurodoma, kad tuometinė (2014-2015) Vokietijos kanclerė Angela Merkel skambino V. Putinui ir prašė sudaryti Minsko susitarimą. Pakartojant žinią apie Ukrainos karių apsuptį, kalbama apie Minsko susitarimą. Minsko susitarimai – tai 2014 ir 2015 metais Minske (Baltarusija) sudarytos paliaubų sutartis tarp Ukrainos ir jos separatistinių regionų lyderių, palaikomų Rusijos. Susitarimuose taip pat dalyvavo ir Prancūzijos bei Vokietijos lyderiai (minėta A. Merkel).¹² Autorius nepateikia jokių duomenų, kurie leistų patvirtinti, kad A. Merkel prašė V. Putino sudaryti šiuos susitarimus. A. Merkel kritikavo Rusijos ir V. Putino poziciją derybų atžvilgiu, ir teigė, kad V.Putinas turi įdėti daugiau pastangų užtikrinant taiką.¹³ Pagal tai negalima teigti, kad A. Merkel „maldavo“ sudaryti taikos susitarimus. Todėl E. Vaitkaus teiginiai yra nepagrįsti faktine informacija ir pakartoja Rusijos Federacijos skleidžiamus naratyvus, kuriais formuojamas Rusijos, kaip įtakingos ir galingos valstybės įvaizdis, kurios prielankumo ieško galingos pasaulio ir Europos valstybės.

4. Įrašė Nr. 4 E. Vaitkus, kalbėdamas apie laiko sukinėjimą, teigia, jog Lietuva, nors ir nepriklausoma valstybė, pati neturi teisės tai daryti, ir skatina „susigrąžinti Lietuvos nepriklausomybę, kad Lietuvos žmonės būtų SAVO šalies Šeimininkai ir patys nuspręstų savo LIKIMĄ.“ Lietuva, kaip ir kitos Europos Sąjungos valstybės, rudenį ir pavasarį sukinėja laiką. Šią praktiką Europos Sąjungos (toliau – ES) Parlamentas ir Komisija bando pakeisti, tačiau iki šiol šis klausimas nėra išspręstas, kadangi valstybės nesutaria, kokį laiką pasirinkti.¹⁴ Įrašo autorius,

⁹ „Ukraine investigating execution of 322 POWs by Russia, prosecutors say“, The Kyiv independent, <https://kyivindependent.com/ukraine-investigating-execution-of-322-pows-by-russia-prosecutors-say/>

¹⁰ „As Ukrainian POWs die in Russian prisons, autopsies point to a system of brutality“, AP, <https://www.ap.org/news-highlights/spotlights/2025/as-ukrainian-pows-die-in-russian-prisons-autopsies-point-to-a-system-of-brutality/>

¹¹ „Putin Accused of Staging Meetings With Public As People Reappear in Photos“, Newsweek, <https://www.newsweek.com/putin-russia-ukraine-fake-stage-1710820>

¹² „What are the Minsk agreements on the Ukraine conflict?“, Reuters, <https://www.reuters.com/world/europe/what-are-minsk-agreements-ukraine-conflict-2022-02-21/>

¹³ „Merkel presses Putin on Ukraine crisis“, DW, <https://www.dw.com/en/merkel-presses-putin-to-exert-influence-on-ukraine-rebels/a-18183957>

¹⁴ Tuzas, Vygintas, „Šį savaitgalį Lietuva sugrįš prie žiemos laiko – laikrodžiai bus pasukti valanda atgal“, LRT, <https://www.lrt.lt/naujienos/lietuvoje/2/2720341/si-savaite-lietuva-sugris-prie-ziemos-laiko-laikrodžiai-bus-pasukti-valanda-atgal>

teigdamas kad Lietuva yra nepriklausoma valstybė ir po to siūlydamas susigražinti nepriklausomybę pats sau prieštarauja. Kiekvienas Lietuvos pilietis turintis balso teisę gali rinkti savo atstovus į nacionalinį ar Europos parlamentą ir taip išreikšti savo valią. Taip piliečiai gali priimti atitinkamus sprendimus. Tačiau, ES sprendimai yra visų valstybių reikalas, Lietuva pati vieno to spręsti negali. Prisijungdama prie ES Lietuva neprarado nepriklausomybės, o nusprendė kai kuriuos reikalus (kaip muitai, tarptautiniai ryšiai) tvarkyti su kitomis valstybėmis, kad įgautų didesnę naudą. Kaip ir kiekviena ES valstybė, Lietuva yra nepriklausoma ir suvereni. Sutarties dėl ES veikimo 4 straipsnio 2 dalis nustato, jog ES „gerbia valstybių narių lygybę prieš Sutartis bei nacionalinį jų savitumą, neatsiejimą nuo pagrindinių politinių bei konstitucinių jų struktūrų, įskaitant regioninę ir vietos savivaldą.“¹⁵ Todėl, teiginys kad lietuviai „turi susigražinti nepriklausomybę“ nėra pagrįstas, kadangi Lietuva jau yra nepriklausoma.

Toliau, yra būtina įvertinti E. Vaitkaus pateiktus pasiaiškinimus. E. Vaitkus teigia, kad įrašuose jis reiškia subjektyvią nuomonę, kuri yra grista atvirai prieinamais šaltiniais ir kuriai negali būti taikomi tokie patys įrodinėjimo reikalavimai kaip faktams. Teigiama, kad informacija grindžiama viešai prieinamais šaltiniais, nėra sukurta paskyros valdytojo, nepretenduojama į oficialų valstybės pozicijos pateikimą, todėl negali būti laikoma tyčiniu dezinformacijos skleidimu. E. Vaitkus savo įrašų teisėtumą grindžia Lietuvos Respublikos Konstitucija (25 straipsnis), taip pat jis teigia, kad pagal EŽTT praktiką viešojoje politinėje diskusijoje leidžiama vartoti hiperbolę, metaforas ar provokuojančią kalbą. Pasiaiškinimą E. Vaitkus baigia teigdamas, jog Žurnalistų etikos inspektoriaus tarnyba turi vertinti tik VII normų laikymąsi, o ne geopolitinių procesų „objektyvią tiesą“. Nepaaiškintas tekstinių įrašų paskelbimo tikslas, nepateiktos jų paskleidimo aplinkybės, taip pat nepagrįstas įrašuose išdėstytų pagrindinių teiginių atitikimas tikrovei.

Remiantis VII 2 straipsnio 31 dalimi, asmuo gali išreikšti nuomonę, tačiau, ji turi būti reiškiamą sąžiningai ir etiškai, sąmoningai nenuslepiančią bei neiškreipiančią faktų ir duomenų. Dezinformacija ir nedraugiškų šalių propaganda gali būti skleidžiama viešai reiškiant angažuotas ir tikrais faktais nepagrįstas nuomones. Šiuo atveju E. Vaitkus pateikia informaciją kaip neginčijamus faktus („Yra apsuptas 31 Ukrainos batalionas, apie 10 tūkstančių kareivių“, „Daugiau nei 10 000 „Kijevo pajėgų“ apgultis“, „Paskutinį kartą, kai tai nutiko, Merkel paskambino ir prašė Putiną sudaryti Minsko susitarimą.“), o ne kaip subjektyvią informaciją, nėra indikuojama, kad tai yra tiesiog autoriaus interpretacija. Anot E. Vaitkaus, jo įrašuose pateikiama informacija yra paremta atvirais šaltiniais, o jis veikia kaip informacijos vartotojas. E. Vaitkus taip pat neigia, kad paskleidė dezinformaciją, kadangi informacija nėra sukurta jo paties, o informacijos skleidimas „aiškiai nenurodant, jog tai yra oficiali valstybės pozicija, negali būti traktuojamas kaip tyčinis dezinformacijos skleidimas“. Kaip jau minėta sprendime, *Facebook* paskyrų valdytojai nėra vien viešosios informacijos vartotojai, bet ir jos skleidėjai / rengėjai. Todėl jiems kyla atsakomybė užtikrinti, kad jų skleidžiamą informaciją atitiktų VII normos bei principus. Jei yra remiamasi atvirais informacijos šaltiniais, viešosios informacijos skleidėjai / rengėjai (šiuo atveju E. Vaitkus) turi nurodyti šaltinius, kuriais remiasi skleidžiamą informaciją, priešingu atveju patys viešosios informacijos rengėjai / skleidėjai laikomi pirminiais informacijos šaltiniais ir būtent jiems taikytina VII numatyta teisinė atsakomybė. Kitaip tariant, aiškiai nenurodant pirminių informacijos šaltinių paskleisti teiginiai gali būti pripažinti nepagrįstais, klaidinančiais, o tam tikrais atvejais ir sistemingai atitinkančiais nedraugiškų valstybių propagandos motyvus. E. Vaitkus teigia, kad kritikuodamas valdžios geopolitikos sprendimus, naudojasi saviraiškos teise, ir tai daro vartodamas

¹⁵ „EUROPOS SĄJUNGOS SUTARTIES IR SUTARTIES DĖL EUROPOS SĄJUNGOS VEIKIMO SUVESTINĖS REDAKCIJOS“, EU-LEX, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/HTML/?uri=CELEX:12016ME/TXT#d1e97-13-1>

provokuojančią kalbą, kas atitinka EŽTT praktiką. Tačiau įrašuose apie Ukrainos ir Rusijos Federacijos karą nėra kritikuojama Lietuvos valstybė, bet yra skleidžiama nepatikrinta, nepagrįsta bei Rusijos Federacijos propagandos naratyvus atitinkanti informacija. Tai nėra kritika, o faktinės tikrovės neatitinkančios informacijos skleidimas apie karo Ukrainoje padėtį ir Rusijos kariuomenės veiksmus. Sąmoningas tokios informacijos skleidimas arba nesąmoningas panašaus pobūdžio nepatikrintos informacijos, kuri gali ir turi būti patikrinta, skelbimas laikytinas dezinformacijos sklaida. Dezinformacija – tai tyčia viešai paskleista melaginga informacija (VII 2 straipsnio 15 dalis). Pasakytina, kad saviraiškos laisvė apima ir informacijos, neatitinkančios oficialios Lietuvos Respublikos pozicijos skirtingais politiniais ar geopolitiniais klausimais, skelbimą, svarbu, kad nebūtų skleidžiama dezinformacija ar kita VII nuostatomis draudžiama skelbti informacija. Nagrinėjamu atveju E. Vaitkus neturėjo pareigos skleisti informacijos, pakartojančios Rusijos Federacijos skleidžiamus dezinformacinius propagandinius naratyvus, tačiau pasirinkęs viešai skelbti tokio pobūdžio informaciją nepatikrinęs ir neįsitikinęs jos tikrumu paskleidė dezinformaciją.

Pasakytina, kad Žurnalistų etikos inspektorius tarnyba nenustato „istorinės tiesos“ akademinė prasme, tačiau atlikdama tyrimą turi nustatyti, ar informacija teisinga ir atitinka Visuomenės informavimo įstatymo normas. VII 19 straipsnio 1 dalies 1 punktas nustato, jog dezinformacija yra neskelbtina informacija, o nustatant, ar konkreti informacija atitinka dezinformacijos sąvoką, yra būtina atlikti turinio analizę, paskleistos informacijos faktinį pagrįstumą ir kontekstą. Tokiu pagrindu Tarnyba nenustato „istorinės tiesos“ ar faktų, o atlieka patikrinimą, ar viešosios informacijos skleidėjų (kūrėjų) platinama informacija atitinka faktiškai pagrįstą realybę.

Pagal Lietuvos Respublikos Konstitucijos 25 straipsnį bei Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – EŽTK) 10 straipsnį, kiekvienas asmuo turi teisę į saviraišką, tačiau ši laisvė nėra absoliuti. Europos Žmogaus Teisių Teismas yra nustatęs kelis kriterijus, pagal kuriuos saviraiškos laisvė gali būti ribojama. Tai yra *bona fide* principo nepaisymas (elgesys ne iš geros valios), pareiga žurnalistams ir politikams patikrinti gautą informaciją prieš ją skleidžiant, teiginių paskleidimo kontekstas ir galimai kylanti žala. Šiuo atveju faktiškai nepatikrinant ir skleidžiant Rusijos propagandos naratyvus ir neigiant Rusijos karo nusikaltimus (kalbant apie Rusijos „gailestingumą“), ypač karo ir geopolitinio nestabilumo kontekste, yra didinamas nepasitikėjimas valdžios institucijomis, visuomenė yra skaldoma, joje kyla baimė ir neapykanta, kas yra esminis priešiškų valstybių propagandos tikslas. Tokios informacijos skleidimas, žinant, kad ji yra neteisinga arba nežinant, bet turint galimybę skelbiamą informaciją patikrinti, laikytina dezinformacijos sklaida. Kaip jau minėta, dezinformacija, remiantis Visuomenės informavimo įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 1 punkto nuostatomis, yra neskelbtina informacija, t. y. jai draudžiama skleisti.

Išsamiai išanalizavus socialinio tinklo *Facebook* paskyroje „Eduardas Vaitkus“ esančius įrašus darytina išvada, kad viešosios informacijos rengėjas (skleidėjas), viešai nagrinėjamus įrašus, paskleidė dezinformaciją ir tuo pažeidė Visuomenės informavimo įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 1 punkto nuostatas.

Atkreiptinas dėmesys, kad Visuomenės informavimo įstatymo 52 straipsnio 2 dalis nurodo, jog Inspektorius prašymu Vilniaus apygardos administracinis teismas gali sustabdyti viešosios informacijos rengėjo ir (ar) skleidėjo veiklą ne ilgiau kaip 3 mėnesiams, jeigu viešosios informacijos rengėjas ir (ar) skleidėjas akivaizdžiai, rimtai ir sunkiai pažeidžia šio įstatymo 19 straipsnio 1 dalies reikalavimus po to, kai buvo nustatytos visos šios sąlygos:

1) toks pažeidimas per paskutinius 12 mėnesių jau buvo padarytas ir už šį pažeidimą buvo taikytas įspėjimas ar kitos šiame įstatyme nustatytos poveikio priemonės;

2) inspektorius raštu pranešė viešosios informacijos rengėjui ir (ar) skleidėjui apie įtariamą pažeidimą ir apie priemones, kurių ketina imtis, jeigu toks pažeidimas pasikartos;

3) inspektorius viešosios informacijos rengėjui ir (ar) skleidėjui suteikė teisę duoti paaiškinimus ir būti išklausytam dėl įtariamo pažeidimo ir priemonių, kurių ketina imtis, jeigu toks pažeidimas pasikartos.

Atsižvelgiant į nurodytą teisinį reguliavimą, pasakytina, kad tuo atveju, jeigu viešosios informacijos rengėjas (skleidėjas) per 12 mėnesių padarys dar vieną VII 19 straipsnio 1 dalies 1 punkto pažeidimą, žurnalistų etikos inspektorius kreipsis į Regionų administracinę teisumą prašydamas sustabdyti viešosios informacijos rengėjo skleidėjo veiklą ne ilgiau kaip 3 mėnesiams.

Remdamasis aukščiau išdėstytais motyvais ir vadovaudamasis Visuomenės informavimo įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 1 punktu, 49 straipsnio 1 dalimi ir 50 straipsnio 3 dalies 3 punktu žurnalistų etikos inspektorius

n u s p r e n d ė :

1. Įspėti socialinio tinklo *Facebook* paskyros „Eduardas Vaitkus“ valdytoją dėl Visuomenės informavimo įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 1 punkto pažeidimo ir reikalauti pašalinti įrašus: <https://www.facebook.com/photo?fbid=685750407911400&set=a.138966485923131>, <https://www.facebook.com/photo/?fbid=685498321269942&set=a.138966485923131>, <https://www.facebook.com/photo/?fbid=685380357948405&set=a.138966485923131>, <https://www.facebook.com/photo/?fbid=685322424620865&set=a.180918651727914>.

2. Kreiptis į socialinį tinklą *Facebook* dėl paskyroje „Eduardas Vaitkus“ paskleistos neskelbtinos informacijos.

3. Išsiųsti sprendimą Pareiškėjui ir socialinio tinklo *Facebook* paskyros „Eduardas Vaitkus“ valdytojui Eduardui Vaitkui.

Žurnalistų etikos inspektoriaus sprendimai gali būti skundžiami Regionų administraciniam teismui per 30 dienų nuo jų gavimo (paskelbimo) dienos.

Žurnalistų etikos inspektorius

Dainius Radzevičius

DETALŪS METADUOMENYS

Dokumento sudarytojas (-ai)	Žurnalistų etikos inspektoriaus tarnyba 288692340, Gedimino pr. 60, 01110 Vilnius
Dokumento pavadinimas (antraštė)	Dėl socialinio tinklo Facebook paskyroje „Eduardas Vaitkus“ paskelbtos informacijos
Dokumento registracijos data ir numeris	2026-03-31 Nr. S-541(2026)
Dokumento gavimo data ir dokumento gavimo registracijos numeris	–
Dokumento specifikacijos identifikavimo žymuo	ADOC-V1.0
Parašo paskirtis	Pasirašymas
Parašą sukūrusio asmens vardas, pavardė ir pareigos	Dainius Radzevičius, Žurnalistų etikos inspektorius
Sertifikatas išduotas	DAINIUS RADZEVIČIUS LT
Parašo sukūrimo data ir laikas	2026-03-31 09:37:41 (GMT+03:00)
Parašo formatas	XAdES-T
Laiko žymoje nurodytas laikas	2026-03-31 09:38:01 (GMT+03:00)
Informacija apie sertifikavimo paslaugų teikėją	SK ID Solutions EID-Q 2021E, SK ID Solutions AS EE
Sertifikato galiojimo laikas	2025-05-30 10:26:04 – 2030-05-30 23:59:59
Informacija apie būdus, naudotus metaduomenų vientisumui užtikrinti	"Registravimas" paskirties metaduomenų vientisumas užtikrintas naudojant "RCSC IssuingCA-2, VI Registru Centras - i.k. 124110246 LT" išduotą sertifikatą "DBSIS, Informatikos ir ryšių departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos, į.k.188774822 LT", sertifikatas galioja nuo 2025-05-16 11:31:08 iki 2028-05-15 11:31:08
Pagrindinio dokumento priedų skaičius	–
Pagrindinio dokumento priedamų dokumentų skaičius	1
Priedamo dokumento sudarytojas (-ai)	Žurnalistų etikos inspektoriaus tarnyba 288692340, Gedimino pr. 60, 01110 Vilnius
Priedamo dokumento pavadinimas (antraštė)	SPRENDIMAS DĖL SOCIALINIO TINKLO FACEBOOK PASKYROJE „EDUARDAS VAITKUS“ PASKELBTOS INFORMACIJOS
Priedamo dokumento registracijos data ir numeris	2026-03-30 Nr. SPR-137(2026)
Programinės įrangos, kuria naudojantis sudarytas elektroninis dokumentas, pavadinimas	DBSIS, versija 3.5.90.4
Informacija apie elektroninio dokumento ir elektroninio (-ių) parašo (-ų) tikrinimą (tikrinimo data)	Atitinka specifikacijos keliamus reikalavimus. Visi dokumente esantys elektroniniai parašai galioja (2026-03-31 10:27:06)
Paieškos nuoroda	–
Papildomi metaduomenys	Nuorašą suformavo 2026-03-31 10:27:06 DBSIS